

Первостепенной в создании и деятельности холдингового объединения является, конечно, инвестиционная проблема. Финансирование инициативного наукоемкого проекта по созданию интеллектуальной базы может осуществляться не только с помощью традиционных механизмов (ссуда, кредит, займы), но и с помощью новых – субсидий, контрактов, венчурного капитала. Возможно долгосрочное финансирование из зарубежных источников, иностранными страховыми компаниями, которые начали свою деятельность в Украине в 1999г.

Большое значение будет иметь государственная помощь науке и образованию, прежде всего поддержка местных органов власти. Для этого используются займы, инвестиции, льготные условия, налоги. Возможно создание специальных фондов, формируемых за счет взносов муниципалитетов, частных вкладов, используемых в основном на поддержку новаторского бизнеса в тех областях научно-технического прогресса, развитие которых необходимо для экономики города.

Получено 15.06.2000

УДК 338.242

А.Ю.БЕРЕЖНА, канд. екон. наук, О.І.СЛАВУТА
Харківська державна академія міського господарства

КОМУНАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Розглядаються особливості приватизаційних процесів на сучасному етапі, питання передачі об'єктів соціальної інфраструктури з державної у комунальну власність.

Упродовж процесу приватизації в Україні, тобто протягом семи років форму власності змінили близько 63,5 тис. об'єктів господарської діяльності, в тому числі 47,6 тис. об'єктів комунальної власності. Більше за все реформовано власність об'єктів у торгівлі й громадському харчуванні, побутовому обслуговуванні, промисловості, будівництві, сільському господарстві, житлово-комунальному господарстві (відповідно 45,1, 18,1, 10,8, 5,1, 4,7, 4,2%). Найбільша частка податків до державного бюджету серед суб'єктів господарювання різних форм власності надходить від підприємств недержавного сектора – майже 3/4 бюджетних надходжень. Оголошений в 1997р. перехід до грошової приватизації і початок приватизації великих підприємств на конкурсній основі стримувався через неодноразове продовження терміну дії приватизаційних паперів. Це не сприяло залученню інвестицій для розвитку приватизованих підприємств та коштів до державного бюджету.

Сертифікатна приватизація на сьогодні закінчилася. Настала необхідність суттєво скорегувати весь процес приватизації. Перехід до виключно грошової форми приватизації скасував необхідність для середніх і обов'язковість для великих підприємств перетворення на акціонерні товариства, розподілу акцій на ті, що обмінюють на приватизаційні папери, і ті, що мають бути продані за гроші. Згідно з Указом Президента України "Про невідкладні заходи щодо прискорення приватизації майна в Україні" [1] з'явилася реальна можливість запропонувати без посередників підприємство як цілісний майновий комплекс одному покупцеві – промислового інвестора.

Головною метою продажу з боку держави є ефективна робота підприємства без скорочення обсягів виробництва та кількості робочих місць. Інвестиційні зобов'язання інвестора до цього використовувалися в основному як спосіб штучного обмеження діяльності у сфері приватизації найбільш вигідних для економіки та підприємств промислових інвесторів. Через такі зобов'язання створилися умови для приватизації об'єктів офшорними компаніями і товариствами покупців, утвореними працівниками підприємств та їх керівниками. При цьому контроль таких інвесторів над фінансовими потоками підприємства давав їм змогу використовувати прибуток підприємств за власним розсудом. Найпоширеніша схема фіктивного інвестування – прибуток підприємства чи його частина, спрямована на виплату дивідендів, направляється на розвиток зони створення, розширення виробничих ресурсів, запасів у формі обігових коштів для нових дочірніх чи спільних підприємств. Таким чином, кошти є власністю всіх акціонерів, використовуються як промислові інвестиції такого інвестора, а свої кошти інвестор не застосовує. Запропонований механізм приватизації без інвестиційних зобов'язань – це схема, яка останнім часом набуває все більшого поширення в країнах, де здійснюється приватизація.

Слід зазначити, що Указом виключається можливість маніпулювати планами приватизації в інтересах окремих політичних чи олігархічних груп. Для застосування в Україні прозорого механізму продажу державних підприємств визначено комплекс робіт з коригування законодавства та процедури приватизації. З метою введення продажу найбільш привабливих підприємств інвесторам, що мають досвід роботи в сфері бізнесу і кошти для інвестування, не допускається можливість використання схеми формування інвестиційних зобов'язань "на замовлення". "Замовлені" інвестиційні зобов'язання часто застосовувалися з метою продати об'єкт конкретному покупцеві. Для запобігання концентрації контрольованого пакету акцій у суб'єкта, по якому неможливо встановити реального власника, держава не допускає таких суб'єктів

до аукціонів та конкурсів. Спрощення допуску потенційних покупців до приватизації, з одного боку, та обов'язкове розкриття інформації про їх власників та засновників, з другого, надає право повернути об'єкт у державну власність у випадку недостовірної інформації. Також стає неможливо застосувати і схему дроблення пакетів акцій "на замовлення", аби потім, вийшовши з під контроль держави, через посередників продати їх єдиному покупцеві, який не має бажання "світитися". Пропонується при приватизації підприємств стратегічного значення для економіки й безпеки держави чи підприємств-монополістів продавати акції єдиним пакетом промислового інвесторові з метою їх мінімального розпорощення.

Новий етап майнових реформ в Україні свідчить, що держава виходить із сфери бізнесової діяльності і залишає за собою лише сферу, не привабливу для приватного бізнесу. Обсяги й галузі, намічені для приватизації, є тому свідченням.

Прийнятий 03.03.1998р. Закон України "Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності" із змінами та доповненнями від 15.12.1999р. [2, 3] визначає порядок передачі об'єктів державної власності у комунальну власність територіальних громад сіл, селищ, міст. Об'єктами передачі згідно з цим законом є: цілісні майнові комплекси підприємств, установ, організацій, їх структурних підрозділів; нерухоме майно (будівлі, споруди, приміщення, об'єкти незавершеного будівництва); інше індивідуально визначене майно підприємств; акції (частки, паї), що належать державі або суб'єктам права комунальної власності в майні господарських товариств; житловий фонд та інші об'єкти соціальної інфраструктури, що перебувають у повному господарському віданні чи оперативному управлінні державних підприємств, установ, організацій або не увійшли до статутних фондів господарських товариств, створених у процесі приватизації (корпоратизації).

Прийняття рішення про передачу об'єктів права державної власності у комунальну власність здійснюється Кабінетом Міністрів України щодо цілісних майнових комплексів, нерухомого майна, акцій і органами, уповноваженими управляти державним майном, самоврядними організаціями щодо житлового фонду, об'єктів соціальної інфраструктури, окремого індивідуально визначеного майна підприємств.

Принциповим є визначення порядку фінансування видатків, пов'язаних з утриманням і капітальним ремонтом переданих об'єктів соціальної інфраструктури. Видатки місцевих бюджетів протягом бюджетного року, в якому здійснено передачу об'єктів, фінансуються, поперше, з обласних бюджетів і бюджетів Автономної Республіки Крим,

міст Києва, Севастополя за рахунок трансфертів, передбачених у державному бюджеті на ці цілі, по-друге, за рахунок пайової участі підприємств, господарських товариств, створених у процесі приватизації (корпоратизації), у розмірі 30% суми їх витрат на утримання об'єктів соціальної інфраструктури за відповідний період минулого року.

Порядок перерахування та використання трансфертів з Державного бюджету України встановлюється Кабінетом Міністрів України [4], а порядок залучення та використання коштів підприємств визначається в угодах, що укладаються між підприємствами та відповідними органами місцевого самоврядування.

Починаючи з бюджетного року, наступного за роком передачі об'єктів соціальної інфраструктури в комунальну власність, видатки на їх утримання фінансуються виключно з бюджетів відповідного рівня. Видатки місцевих бюджетів, пов'язані з утриманням цих об'єктів, мають бути врахованими під час визначення нормативів відрахувань від загальнодержавних податків, зборів, обов'язкових платежів до бюджетів вищого рівня. Механізм бюджетного регулювання з цього питання ще остаточно не визначено, що гальмує процес передачі об'єктів соціальної інфраструктури права державної власності в комунальну власність.

Дія головної умови передачі об'єктів права державної власності до комунальної – безоплатність передачі – припинена згідно з вищезгаданим Указом Президента України. Процес передачі має бути на платній основі (крім житлового фонду та об'єктів інфраструктури, що його обслуговують). Привабливі для інвесторів об'єкти державної власності передаватимуться місцевим органам не безкоштовно, тобто за них треба буде платити за рахунок власних бюджетних надходжень або за рахунок скорочення відрахувань з державного бюджету до місцевого бюджету. Слід підкреслити, що тут мається на увазі високоліквідне майно, а не житло та інфраструктура, яка його обслуговує і передається місцевим органам безкоштовно.

На наш погляд, необхідно якнайшвидше розробити механізм передачі об'єктів права державної власності до комунальної та фінансового забезпечення цих процесів. Надходження коштів до державного бюджету (чи скорочення видатків) від цих процесів у подальшому має супроводжуватися поповненням доходної частини місцевих бюджетів від платного використання цих об'єктів чи їх продажу приватним підприємцям.

1. Указ Президента України "Про невідкладні заходи щодо прискорення приватизації майна в Україні" від 29.12.1999р., №1626/99.

2. Закон України "Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності" від 03.03.1998р., №147/98-ВР.

3. Закон України "Про внесення змін та доповнень до Закону України "Про передачу об'єктів права державної власності у комунальну власність" від 15.12.1999р., №1294-ХІV

4. Постанова Кабінету Міністрів України "Про використання коштів державного бюджету, залучених під час передачі об'єктів соціальної інфраструктури з державної у комунальну власність" від 06.01.2000р., №7.

Отримано 05.07.2000

УДК 658.1

О.Ю.БОБРОВСЬКА

Міський виконком, м.Дніпропетровськ

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ Й ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ І ВИТРАТ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ МІСТА

Наводиться методика аналізу ефективності використання ресурсів і витрат підприємств

В умовах ринкових перетворень економіки для управління і регулювання процесу економічного розвитку підприємств, а в сукупності промислового комплексу міста, доцільним є глибоке осмислення підходів до його вирішення в загальнонауковому й методичному плані.

Проблема підвищення ефективності виробництва завжди була однією з складних, а сьогодні вона стала й найгострішою. У ринковій економіці зацікавленість в її розв'язанні та повну відповідальність за цей процес у першу чергу несуть самі підприємства. Держава за допомогою економічних регуляторів на мікрорівні повинна тільки сприяти цьому процесові. У соціалістичній економіці показник економічної ефективності використовувався здебільшого при проектуванні нових та технічному оновленні діючих підприємств. Для оцінки ефективності нової техніки, технології і винахідницьких пропозицій застосовувалися показники ефективності – строк окупності капітальних вкладень і коефіцієнт нормативної ефективності. Підприємствам директивно встановлювався також показник рентабельності продукції. Разом з тим умови, що забезпечували досягнення запланованих показників ефективності, створювались для підприємств відповідними міністерствами.

Економічний зміст цього показника при зміні форм власності, форм організації господарювання, засобів виробництва і взагалі зміні економічних відносин поспішно потребує уточнення.

Сьогоднішня орієнтація підприємств на досягнення ефективності нової техніки в майбутньому поки що не є першочерговим завданням.